

Наразі, на стадії розгляду, перебуває новий законопроект про зайнятість населення. Головними цілями законопроекту є стимулювання зайнятості для інтеграції різних категорій шукачів роботи та безробітних осіб на ринку праці, посилення страхових засад допомоги по безробіттю та визначення статусу і функцій Національного агентства зайнятості як активного посередника на ринку праці. Законопроект має назву “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування державного управління у сфері зайнятості населення та соціального страхування на випадок безробіття” та складається з п’яти основних елементів, які спрямовані на модернізацію державної служби зайнятості; створення нових механізмів та інструментів сприяння зайнятості й активні програми щодо ринку праці; посилення соціальної відповідальності підприємств; зміцнення страхових засад допомоги по безробіттю; створення додаткових стимулів для роботодавців щодо прийняття на роботу безробітних.

Водночас, у законопроекті не дуже чітко визначена база для співробітництва у рамках розвитку інших сфер таких як освіта, соціальне забезпечення, діяльність місцевих органів влади, організацій роботодавців і працівників. Це було б важливим елементом, оскільки цілі політики зайнятості виходять за межі типової сфери повноважень державних служб зайнятості й вимагають залучення інших партнерів. На нашу думку, однією із складових реформування системи зайнятості населення є формування такого законодавства, яке б дозволило державній службі зайнятості планувати та контролювати свої послуги на національному рівні та брати участь у розробленні заходів політики на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020” // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради. – 2012. – Додаток до № 50. – С. 375.

*О. С. Можайкіна
доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат психологічних наук
(м. Київ)*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інститут ліцензування підприємницької діяльності з’явився у вітчизняному законодавстві відносно недавно. У червні 2000 року було прийнято Закон України

“Про ліцензування певних видів господарської діяльності”. Подальший розвиток зазначеного інституту носить стрімкий характер: за минулий період було прийнято велику кількість змін і доповнень до загального закону, а також прийняті інші законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, з’явилася суттєва судова практика. Однак, правові механізми ліцензування підприємницької діяльності постійно критикувалися вітчизняними вченими. Варто звернути увагу на те, що у березні 2015 року було прийнято новий Закон України “Про ліцензування видів господарської діяльності”, який є наразі чинним.

Особливої уваги потребує зміст правовідносин у сфері ліцензування, а також його мета та завдання. Стаття 1 Закону України “Про ліцензування видів господарської діяльності” (далі – Закон) визначає, що ліцензування є засобом державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямованим на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів [1].

Досліджуючи питання правової природи ліцензування господарської діяльності К. А. Карчевський виділяє характерні ознаки ліцензування господарської діяльності, такі як: 1) ліцензування, насамперед, передбачає надання дозволу на заняття певним видом (видами) господарської (підприємницької) діяльності; 2) ліцензування – це діяльність, яка пов’язується з видачею ліцензій та вчинення інших дій, що пов’язані з видачею ліцензій (ліцензійних дій); 3) ліцензування провадиться тільки уповноваженими на це державними органами; 4) ліцензії видаються тільки певним особам; 5) ліцензуванню підлягають тільки певні види господарської діяльності; 6) ліцензування – це надання дозволу на певний строк; 7) ліцензування – це надання дозволу за певних умов [2, с. 183].

В той же час Я. Л. Коломієць стверджує, що ознаками, які характеризують ліцензування є: 1) діяльність уповноважених державних органів щодо засвідчення права на зайняття певним видом господарської діяльності конкретного сільськогосподарського товаровиробника; 2) має форму персоніфікованого імперативного припису, який зобов’язує суб’єкта аграрного господарювання – сільськогосподарського товаровиробника діяти в чітко визначених межах, що забезпечується встановленням ліцензійних умов; 3) ліцензування є засобом державного регулювання, що полягає в контролі за додержанням останніх і вжиттям заходів з усунення порушень законодавства у сфері ліцензування [3, с. 119].

Привертає увагу також думка А. І. Шпомер, яка відносить до ознак ліцензування господарської діяльності такі як: публічний (державний) характер ліцензування; процесуальний характер ліцензування; єдність ліцензування, під яким автор розуміє, що процес ліцензування регламентується законодавчими актами і є єдиним на всій території держави; обов’язок ліцензування. Як видно з наведеного

вище, українські вчені у переважній більшості виділяють однакові за змістом ознаки ліцензування підприємницької діяльності.

Варто також звернути увагу на законодавчо закріплені принципи ліцензування, які містяться у ст. 3 Закону. До основних принципів державної політики у сфері ліцензування відносяться:

- принцип єдиної державної системи ліцензування;
- принцип територіальності;
- принцип дотримання законності;
- принцип пріоритетності захисту прав, законних інтересів, життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту обмежених ресурсів держави та забезпечення безпеки держави [1].

Аналіз зазначених принципів дає підстави стверджувати, що вони в більшій мірі носять публічний характер і відносяться до сфери діяльності органів державної влади, яким надано повноваження щодо видачі ліцензій суб'єктам господарювання. Однак, вважаємо за необхідне звернути увагу, що на даний час вчені-правники не мають єдиної позиції щодо віднесення інституту ліцензування до певної галузі. Господарське право, що тісно взаємопов'язане з цивільним, адміністративним та конституційним правом, відносить ліцензування до своєї сфери регулювання, оскільки включає в себе сукупність норм права, які регулюють господарські (підприємницькі) відносини. Зокрема до таких відносин належать реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, ліквідація господарюючих суб'єктів, а також ліцензування, яке, на наш погляд, і не носить підприємницький характер, але складає передумови для подальшого здійснення підприємницької діяльності. Про це свідчить зміст ст. 3 Господарського кодексу України, в якій зазначено, що до сфери господарських відносин належать організаційно-господарські відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень. Крім цього, ст. 14 Господарського кодексу визначає ліцензування засобом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованими на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері та захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів [5].

Аналіз норм Закону та Господарського кодексу України показує, що визначення ліцензування є уніфікованим. Однак, на відміну від Закону, ст. 14 Господарського кодексу України дає лише загальне уявлення про ліцензування господарської діяльності. Детальніше визначення міститься в Законі. Однак, варто зауважити, що Законом передбачено 32 види діяльності, які підлягають ліцензуванню. То ж ліцензійні умови здійснення кожного із зазначених у ст. 7 Закону виду діяльності визначені в окремих нормативно-правових актах.

В Законі України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” ліцензією визнавався документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності. Однак, нині чинний

Закон визначає ліцензію як запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню [1]. Вважаємо, що чинне визначення ліцензії є недосить вдалим і не в повній мірі співвідноситься з іншими підзаконними нормативно-правовими актами, які регулюють питання ліцензування окремих видів підприємницької діяльності. Так, наприклад, п. 10 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187, передбачено, що здобувач ліцензії (ліцензіат) повинен подати відповідному органу державної влади заяву про отримання ліцензії. Таким чином стає зрозумілим, що мова йде про певний документ, а не про запис в ЄДР.

Аналіз чинного вітчизняного законодавства та наукової літератури у галузі ліцензування підприємницької діяльності дає підстави висновувати, що окремі аспекти, поняття, категорії та визначення потребують подальшого вивчення та удосконалення. Чіткі нормативно-правові дефініції дозволять уникнути допущення помилок при їх практичному застосуванні та неоднозначності трактування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України “Про ліцензування видів господарської діяльності” від 02 березня 2015 р. № 222-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
2. *Карчевський К. А.* Ліцензування господарської діяльності: правова природа, джерела правового регулювання, поняття та ознаки / К. А. Карчевський // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – № 44. – С. 180-188.
3. *Коломієць Я. Л.* Правове регулювання обмежень у здійсненні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Я. Л. Коломієць ; Нац. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2015. – 214 с.
4. *Шпомер А. І.* Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. І. Шпомер ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 232 с.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436 – IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.